

سازمان‌ها متخصص گردیده است. این امر موجب شده است تا در زمینه‌های مختلف، از جمله حقوق زنان، نقش‌های مهمی را ایفا کنند. همچنین، با توجه به اهمیت موضوع، دولت و نهادهای غیردولتی نیز در این زمینه فعالیت‌های گسترده‌ای را دنبال می‌کنند. در نتیجه، به نظر می‌رسد که در آینده، نقش زنان در جامعه ایران به‌طور قابل توجهی افزایش خواهد یافت.

آشنایی با مرکز امور مشارکت زنان ریاست جمهوری

و فعالیت‌های پژوهشی آن

تیه و تدوین: معاونت پژوهشی مرکز

موضوع: مسائل اجتماعی و فرهنگی زنان در ایران. این مقاله به بررسی نقش‌های مختلف زنان در جامعه ایران می‌پردازد و به دنبال شناسایی چالش‌ها و فرصت‌ها برای بهبود وضعیت آنان است.

مرکز امور مشارکت زنان در میان دستگاه‌های اجرایی دولتی نقش ستادی دارد. بر این اساس اگر بدنه اجرایی حکومت یعنی دولت را به صورت یک سازمان گسترده در نظر بگیریم، این مرکز حوزه‌ای ستادی محسوب می‌شود.

با توجه به نقش ویژه بخش ستادی هر سازمان همچون تلاش در جهت بهبود فرآیندهای داخلی، پشتیبانی، تصمیم‌گیری و حفظ یک نگرش کلان به مسائل دوتنی و بیرونی، مرکز امور مشارکت زنان در قالب یک حوزه ستادی با بررسی مستمر فرآیندهای سازمان، مطالعه و بررسی وضع موجود و مطلوب، شناسایی تنگناها، محدودیت‌ها و ارائه راهکارها، به امر ساماندهی امور زنان سراسر کشور و حمایت از دیگر

دستگاه‌های متولی امور زنان می‌پردازد. این امر موجب شده است تا در زمینه‌های مختلف، از جمله حقوق زنان، نقش‌های مهمی را ایفا کنند. همچنین، با توجه به اهمیت موضوع، دولت و نهادهای غیردولتی نیز در این زمینه فعالیت‌های گسترده‌ای را دنبال می‌کنند. در نتیجه، به نظر می‌رسد که در آینده، نقش زنان در جامعه ایران به‌طور قابل توجهی افزایش خواهد یافت.

اهداف

مرکز امور مشارکت زنان با تلاش در جهت تدوین دکترین زنان در نظام اسلامی سعی دارد از یک طرف زمینه فکری لازم جهت تغییرات مثبت در وضعیت زنان را ایجاد و از طرف دیگر با تلاش در راه بهبود عملی این وضعیت، اهداف ویژه زیر را دنبال کند:

- تلاش در جهت افزایش مشارکت زنان در عرصه‌های مختلف فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی.

- تلاش در جهت افزایش نقش زنان و مشارکت آنان در تصمیم‌گیری‌های کشور با تاکید بر نقش محوری آنان در خانواده.

- اصلاح و بهبود کیفی وضعیت زنان در ابعاد مختلف فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی.

- شناخت دقیق از وضع موجود زنان و توسعه مطلوب زندگی آنها.

- تلاش در جهت تبیین و تحکیم جایگاه زنان در توسعه کشور.

- تلاش در جهت افزایش سطح آگاهی‌های عمومی زنان.

ساختار سازمانی مرکز

با توجه به اهداف مرکز امور مشارکت زنان، تشکیلات مرکز در نهاد ریاست جمهوری و در قالب سه معاونت طرح و برنامه، امور اجتماعی و توسعه مشارکت‌ها، و آموزش و پژوهش ایجاد شد که در هر یک با توجه به ویژگی معاونت و نیاز مرکز دو مدیریت پیش‌بینی شده است.

شایان ذکر است که معاونت‌های مرکز از جایگاه ویژه‌ای برخوردار دارند اما با توجه به هدف این گزارش فقط معاونت آموزش و پژوهش معرفی خواهد شد.

معاونت آموزش و پژوهش

این معاونت در راستای سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی با اتکا به تحقیقات و آموزش جامعه زنان، برنامه جامع ملی پژوهش زنان را تدوین نموده است. در این برنامه سیاست‌ها و الویت‌های تحقیقات و پژوهش در امور زنان، با مشارکت سایر نهادها و

سازمان‌ها مشخص گردیده است. اهداف معاونت آموزش و پژوهش در قالب برنامه فوق عبارتند از: شناخت مسائل و مشکلات زنان، شناخت ساز و کارهای توسعه مشارکت زنان در عرصه‌های مختلف، شناخت ساز و کارهای ارتقای فکری - آموزشی زنان، و نیز شناخت جایگاه و ارتقاء سطح نگرش جامعه نسبت به منزلت اجتماعی زن و ارائه الگوی مطلوب زن ایرانی.

به طور کلی پژوهش‌های این معاونت را می‌توان در چند حوزه زیر طبقه بندی نمود: الف - مسائل حقوقی زنان: در این حوزه مسائلی چون قانون مدنی درباره خانواده (طلاق، حضانت، قیمومت و ولایت)، سیاست‌های حقوقی در رابطه با زنان بزهکار و به طور کلی مجموعه قوانین و مقررات ویژه زنان در جمهوری اسلامی ایران مورد بررسی و بازنگری قرار می‌گیرند.

ب - مسائل اجتماعی و اقتصادی زنان: در این حوزه موضوعاتی چون توانمند سازی مدیریت خانواده، مسائل و مشکلات زنان سرپرست خانوار، بررسی فرهنگ نگرش به زن، تحلیل مسائل و مشکلات زنان در آینده مطبوعات، و نیازسنجی دختران جوان مورد بررسی و تحقیق قرار گرفته‌اند.

ج - مسائل آموزشی زنان: موضوعاتی چون بازنگری نظام آموزشی کشور و ایجاد زمینه آموزشی در جهت ارائه تصویری درست‌تر از مسئولیت‌های خانوادگی در کتب درسی، در این حوزه مورد نظر هستند.

د - مسائل بهداشتی و سلامت روان زنان: در این حوزه مسائل خاص بهداشتی مانند مشکلات زنان مبتلا به سرطان سینه و موضوعاتی از این قبیل مطالعه شده و می‌شوند. لازم به توضیح است که علاوه بر معاونت آموزش و پژوهش، مدیریت امور اجتماعی و توسعه مشارکت‌های مرکز نیز بنا به ضرورت به انجام پژوهش‌هایی اقدام می‌نماید. این تحقیقات، که به طور کلی به مسائل اجتماعی زنان مربوط می‌شود، موضوعاتی چون بررسی وضعیت زنان آسیب دیده و آسیب پذیر، تامین اجتماعی زنان خانه دار، و تبیین الگوی مطلوب ازدواج با توجه به شرایط اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور را دربرمی‌گیرد.

سیاست‌های مرکز در راستای تحقق ماده ۱۵۸ قانون برنامه سوم توسعه است. در این ماده ایران، ماده ۱۵۸ در راستای ارتقای پایگاه زنان در جامعه تدوین شده است. در این ماده موضوعاتی چون بررسی نیازهای آموزشی و فرهنگی خاص زنان با بهره‌گیری از اصول و مبانی اسلامی، شناسایی مسائل اقتصادی زنان با تاکید بر اشتغال، پیشنهاد تمهیدات لازم جهت تسهیل امور حقوقی و قضایی زنان و طراحی سیاست‌های ضروری در جهت افزایش مشارکت اجتماعی زنان و تشکیل و حمایت از سازمان‌های غیر دولتی تعیین شده است. معاونت آموزش و پژوهش به منظور دستیابی به اهداف فوق سیاست‌های زیر را اتخاذ نموده است:

- ۱- برقراری ارتباط با دانشگاه‌های دولتی و تبادل موافقت نامه: به منظور بهره‌مندی دستگاه‌های اجرایی کشور از توان علمی، تحقیقاتی مراکز دانشگاهی در جهت توسعه همه جانبه، شناسایی راه‌های افزایش مشارکت زنان در عرصه‌های مختلف فرهنگی، اجتماعی و اجرای مفاد ماده ۱۵۸ قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، و نیز با توجه به بند الف ماده ۱۰۲ این قانون، در راستای شناخت دقیق مسائل و مشکلات زنان و ارائه راهکارهای مناسب برای توسعه مشارکت آنان در عرصه‌های مختلف، مرکز امور مشارکت زنان زمینه‌های همکاری با دانشگاه‌های تهران، الزهراء، شهید بهشتی و علامه طباطبایی را در امور زیر فراهم نمود.
 - الف - مشارکت زنان در عرصه‌های مختلف اجتماعی - فرهنگی، سیاسی با تاکید بر موانع مشارکت زنان در نهاد‌های مستقل مدنی، مشارکت سیاسی و مشارکت اجتماعی زنان.
 - ب - اشتغال زنان در بخش‌های دولتی و غیره دولتی، با تاکید بر محورهایی چون موانع اشتغال، راهکارهای بهبود وضعیت اشتغال، رضایت شغلی زنان شاغل و مانند آن.
 - ج - قدم بعدی تلاش برای توسعه همکاری‌های علمی با دانشگاه‌های سراسر کشور به ویژه در استانها و شهرستانها خواهد بود.
- ۲- حمایت از تاسیس مراکز پژوهشی زنان: یکی از اقدامات صورت گرفته در این راستا،

تاسیس مرکز مطالعات و تحقیقات زنان است. این مرکز که در صورت حمایت و تقویت در سال‌های آتی می‌تواند با هدایت و ساماندهی تحقیقات و مطالعات مربوط به زنان نقش مهمی در شناسایی و حل مسائل و مشکلات این قشر و بهبود وضعیت آنان ایفا نماید، با همکاری دانشگاه تهران و براساس موافقت نامه مبادله شده در محل دانشکده علوم اجتماعی این دانشگاه و در تاریخ ۱۳۸۰/۲/۱۰ تاسیس شد.

۳- حمایت از پایان نامه‌های دانشجویی در مقاطع تحصیلات تکمیلی: حمایت از پایان نامه‌های کارشناسی ارشد و دکتری با هدف سوق دادن پژوهش‌های دانشجویی به سمت مسائل زنان، ایجاد انگیزه و تشویق دانشجویان به انتخاب موضوعات فوق انجام پذیرفته است.

۴- انجام فعالیت‌های آموزشی و توانمندسازی: مرکز امور مشارکت زنان فعالیت‌های آموزشی خود را در راستای مفاد ماده ۱۵۸ قانون برنامه سوم توسعه و به منظور تقویت علمی مسئولان اجرایی دولتی و غیر دولتی و نیروهای کارشناسی مستقر در دستگاه‌های دولتی که در ارتباط با مسائل زنان فعالیت می‌نمایند، در دو مقطع کوتاه و بلند مدت برنامه ریزی نموده است.

الف: برنامه‌های کوتاه مدت: برنامه‌های کوتاه مدت شامل برگزاری کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی به منظور تقویت نیروی کارشناسی و مدیریتی سازمان‌های دولتی و ایجاد حساسیت نسبت به مسائل زنان است. چند نمونه از برنامه‌های آموزشی کوتاه مدت مرکز در زیر ذکر می‌گردد:

- طرح ارتقاء مهارت‌های علمی و عملی به منظور حضور در مجامع بین‌المللی (طرح ملیکا) برای سازمان‌های دولتی و غیر دولتی.

- کارگاه آموزشی بودجه ریزی.

- تدوین مجموعه‌های آموزش به منظور توانمندسازی زنان خانه‌دار در موضوعات اقتصاد خانواده، مدیریت علمی خانه و حقوق به زبان ساده برای زنان خانه‌دار.

- برگزاری کارگاه آموزشی اهمیت پژوهش در سازمان‌های غیر دولتی، با همکاری مرکز مطالعات و تحقیقات زنان.

ب- برنامه‌های بلند مدت: برنامه‌های بلند مدت شامل برگزاری دوره‌های مدیریتی با همکاری مرکز آموزش مدیریت دولتی برای زنان بوده است تا از این طریق بتواند مدیران توانمند زن را برای احراز پست‌های کلیدی و حساس تربیت نماید. در این رابطه برنامه‌های آموزشی زیر در دست اجراست:

- طرح تربیت سیصد مدیر زن:

این طرح به منظور توانمند سازی زنان شاغل در دستگاه‌های دولتی برای تصدی مشاغل مدیریتی و فراهم آوردن فرصت‌های هم اندیشی و مشارکت آنان در عرصه‌های مدیریتی، که با همکاری مرکز آموزش مدیریت دولتی در سطح تهران و استان‌های کشور به اجرا در آمده است.

- طرح جذب دختران لازم‌التعلیم بازمانده از تحصیل در سال تحصیلی ۱۳۸۰-۱۳۷۹.

- خود اتکایی مدارس راهنمایی تحصیلی شبانه روزی دختران.

- تربیت مربی زن برای آموزش‌های مهارتی دختران.

۵- چاپ و انتشار: مرکز امور مشارکت زنان به منظور معرفی و انعکاس دستاوردهای حاصل از پژوهش‌ها، برگزاری کنگره‌ها، سمینارها و کارگاه‌ها، اقدام به چاپ و انتشار نتایج طرح‌های پژوهشی، مقالات و سخنرانی‌های ارائه شده در کارگاه‌ها و سمینارها در قالب کتاب نموده است. برای اطلاع و آگاهی بیشتر محققان، عنوان این مجموعه در زیر ذکر شده است:

- ۱- اسلام، دین، آزادی و قانون
- ۲- سیمای دختر بچه‌ها
- ۳- خانواده و بهره‌وری
- ۴- زن در رسانه‌ها
- ۵- نقش زنان در توسعه
- ۶- نقش زنان روستایی در توسعه
- ۷- نقش زن و خانواده در توسعه انسانی
- ۸- زن، علم، صنعت، توسعه (به دو زبان فارسی و انگلیسی)
- ۹- زنان و آموزش

- ۱۰- زن و توسعه
- ۱۱- نسیم شرق
- ۱۲- راهبردهایی در راستای ترویج آموزش دختران
- ۱۳- قدس ایران
- ۱۴- خطبه حضرت زهرا (س)
- ۱۵- شاخص‌های اقتصادی - اجتماعی زنان
- ۱۶- کار پایه عمل و اعلامیه پکن
- ۱۷- جنسیت و توسعه
- ۱۸- گزارش سازمان‌های غیردولتی (به دو زبان فارسی و انگلیسی)
- ۱۹- برنامه عمل ملی زنان (انگلیسی)
- ۲۰- گزارش ملی وضعیت زنان
- ۲۱- آموختن برای قرن بیست و یکم
- ۲۲- سیمای زن در جهان (شامل کشورهای سوریه، چین، هندوستان، کره جنوبی، ژاپن، مصر، آمریکا، استرالیا، ترکیه و تایلند)
- ۲۳- قوانین و مقررات ویژه زنان
- ۲۴- زنان و صرفه جویی
- ۲۵- مجموعه مصاحبه‌ها و گفتمان‌های علمی کنگره امام(ره)
- ۲۶- خلاصه مقالات کنگره امام(ره)
- ۲۷- کتاب‌شناسی جایگاه زن در اندیشه امام(ره)
- ۲۸- معرفت‌شناسی فاطمه (س)
- ۲۹- زنان، توسعه و تعدد نقش‌ها
- ۳۰- نقش زنان پیشتاز تولید
- ۳۱- زن و حقوق انسانی
- ۳۲- زن و مشارکت سیاسی - اجتماعی
- ۳۳- زن در تاریخ معاصر
- ۳۴- مجموعه مقالات همایش توانمندسازی